

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՈՒՄ ԳԻՏԱԿՐՔԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ ԶԿ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԻԵՏԱԳՈՒՄԱԿԱՆ աՇԽԱՏԱՆԲ

Թեմա — «Բնապահպանական մտածողությունը գարգացնող դասերի
պլանավորումը կենսաբանությունում ուսուցման գործընթացում»

Կատարող — Մարգարիտ Արտոյան Սեյրանի

/անուն,ազգանուն հայրանուն/

Ակադեմիական վարժարան, կենսաբանությունում ուսուցչուհի

/զորոց մասնագիտություն, ըստ վերազտորոտման ինքի/

Ղեկավար՝ Մ. Պետրոսյան

/անուն,ազգանուն/

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ-----3

Գլ ու հ 1. ԲՆԱՊԱՀ ՊԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԱՐԵՎՈՐ ՊԱՀԱՆՁ

1. 1 Դպր ո ս ց ա կ ա ն ն ե թ ի ք ն ա պ ա հ պ ա ն ա կ ա ն կ թ թ ու թ յ ու ն ը ` ո թ պ ե ս ու ս ու լ մ ն ա կ ա ն գ ո թ ը ն թ ա ց ի ա ն ք ա ժ ա ն ե լ ի մ ա ս -----6

Գլ ու հ 2. ԲՆԱՊԱՀ ՊԱՆԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ՋԱՐԳԱՑՆՈՂ ԴԱՍԵՐԻ ԴՆԱՎՈՐՈՒՄ ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ. ՄԱՆԿԱՎԱՐ ԺԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆ -----10

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ-----22

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ-----23

Նեքածուրյուն

Մարդկության պատմությունը անփակտելիորեն կապված է բնության պատմության հետ : Ներկա փուլում մարդկանց հետ նրա ավանդակալի փոխադրեցությունը խնդիրները վերածվել են գլոբալ բնապահպանական խնդրի : Բնապահպանական կրթությունը պետական ֆառափականության նոր առաջնահերթություն է և արագ փոփոխվող միջավայրին մարդկանց հարմարեցնելու միջոց : Ժամանակակից հասարակությանը անհրաժեշտ են ֆառափացիներ , ովքեր ունեն ոչ միայն բնապահպանական գիտելիքներ և համակարգ , այլև գործնական հմտություններ և ունակություններ շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում , մարդու տնտեսական գործունեության բնապահպանական հետևանքները կանխատեսելու ունակություն : Բացի այդ , երիտասարդ ֆառափացիները պետք է ունենան սեփականության և պատասխանատվության զգացում բնական միջավայրի նկատմամբ :

Ներկայումս միջնակարգ կրթության համակարգում , ներառյալ կենսաբանական կրթությունը , առաջին պլան են մղվում հանրակրթության կառուցվածքի և բովանդակության արդիականացման , կրթության նորարարի ձեռքբերման ապահովման հետ կապված խնդիրները : Այս խնդիրները պահանջում են կենսաբանական կրթության առաջնահերթություններին փոփոխություն , նպատակներին վերանայում և դրա բովանդակության համապատասխանեցում հասարակության նոր կարիքներին , համաշխարհային միտումներին և ներկա փուլում կենսագիտության նվաճումներին : Մարդու և բնության միջև նոր տեսակի հարաբերություններին ձևավորումը , որն ուղղված է բնական միջավայրի դեգրադացիայի հաղթահարմանը և դրա պահպանմանը , դիտվում է որպես արդի հասարակության բնապահպանական խնդիրների լուծման արդյունավետ մոտեցում : Այս խնդիրների լուծումը արդիականացում է երիտասարդ սերունդներին էկոլոգիական կրթության

ներսուժի օգտագործման խնդիրները : Հիմնական , ընդհանուր կենսաբանական գիտելիքները ներառում են առկերտներ շրջանում էկոլոգիական ուսուցումը , կենսաբանական ուսումնառման մասին գիտելիքները , որոնք հիմք են հանդիսանում բնապահպանական խնդիրները հասկանալու համար և ֆառափակությունը կայուն գարգացում ապահովելու համար :

Բնապահպանական կրթության հայտարարված առաջնահերթության և դարձյալականների անբավարար դիմումիկայի միջև ակնհայտ հակասությունը ցույց է տալիս մանկավարժական գործիքներ որոնման անհրաժեշտությունը , որոնք կարող են ապահովել նոր սերունդների անցումը բնության հետ ներդրող փոխադրեցություն : Ժամանակակից բնապահպանական խնդիրները չեն կարող հաղթահարվել միայն գիտական և սեփականական միջոցներով , քանի որ դրանք առաջնում են սեփականատան ֆառափակությունը արժեքները և նորմերը : Դրանց ուղղումը էկոլոգիական հավասարակշռության հասնելու հիմնական պայմանն է : Բնապահպանական կրթության սկզբունքները ` իրենց արժեքային կողմնորոշումներով , էկոլոգիական առարկայացումով , կյանքի նորմերով , մարդու իդեալով ` իր և բնության նկատմամբ , հակադրում են հասարակությունում տիրող սպառողական վերաբերմունքին :

Նշված հակասության առկայությունը հիմք է հան դիսացել **հետազոտությունը թեմայի** ընտրության համար .

«Բնապահպանական մտածողությունը գարգացնող դասերի պլանավորում կենսաբանության ուսուցման գործընթացում» : **Հետազոտություն**

նպատակը ` կենսաբանության դասերի ուսուցման գործընթացի պլանավորման միջոցով խթանել առկերտներ բնապահպանական մտածողություն գարգացմանը : **Հետազոտություն**

առարկան դարձյալականների ` որպես անձի գարգացման գործոնի , բնապահպանական մտածողություն գարգացման ուղղված կրթության գործընթացն է :

Հետազոտություն խնդիրները .

1) վերլուծել կրթական և մեթոդական գրականությունը և դարձյալական պրակտիկան դարձյալականների բնապահպանական կրթության խնդրի վերաբերյալ ,

2) գիտակից քննադատական ակտիվ գործունեությունը հարմարեցնել կենսաբանական կրթության դարձյալական բովանդակությունը ,

3) մշակել դասերի ուղղագծեր ' փոխելով կենսաբանության ուսումնական մեթոդները ' բացահայտելով կենսալոսի կայունությունը և ամբողջականության պահպանման կարևորությունը ' որպես քննադատական կրթության հիմն :

Հետազոտություն մեթոդներ . Հնգերանակի , մանկավարժական , մեթոդական գրականության տեսական վերլուծություն , կենսաբանության դասագրքերի վերլուծություն , աշակերտներին գործունեության արտադրանքի ուսումնականություն , առաջադեմ ուսուցման փորձի ուսումնականություն , թեստավորում , դիտարկում , արդյունավետության վերլուծություն :

Հետազոտություն հիմքը . Հետազոտական աշխատանքներն իրականացվում են «Հովիտի միջնակարգ դպրոց » ՊՈԱԿ կրթական հաստատության ավագ դասարանների աշակերտներին հետազոտական «Բնապահպանական շաբաթ » միջոցառման հիման վրա :

Աշխատանքի կառուցվածքը . Աշխատանքը բաղկացած է ներածական , հիմնական մասից , եզրակացություններից , օգտագործված գրականության ցանկից , հավելվածներից :

Գլ ու հ 1. ԲՆԱՊԱՀ ՊԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԱՐԵՎՈՐ ՊԱՀԱՆՁ

1. Դպրոցականներին բնապահպանական կրթությունը՝ որպես ուսումնական գործընթացի անբաժանելի մաս

Զարգացման ներկայիս փուլում մարդկության ամենալուրջ խնդիրներից մեկը բնապահպանության խնդիրն է, որը գլոբալացել է վերջին տասնամյակներում: Սպառողի միջոցով շուկայի վրա անընդհատ աճող ճնշումը, անբարոյական վերաբերմունքը բնական ռեսուրսների նկատմամբ և դրանց ոչ ուղիղ օգտագործումը, բնապահպանական գրագիտությունը հանգեցրել են բոլոր բնական միջավայրերի խիստ աղտոտմանը թափոնների, որոնց հիմնական վտանգը բնական էկոհամակարգերի ամբողջական դեգրադացիայի հնարավորությունն է:

Համառոտաբար

գիտական հանրությունը բնապահպանական խնդիրներին լուծման երկու հիմնական խնդիր է սահմանում [1].

- ճշգրտումը հաղթահարելու համար գործնական առաջնահերթ միջոցառումներին ընդունում ,
- մատաղ սերնդի էկոլոգիական մշակույթի դաստիարակությունը՝ ներկայիս իրավիճակի կրկնությունը կանխելու նպատակով :

Հասարակության սոցիալական, արտադրական և տնտեսական կառուցվածքի գիտական կազմակերպումը, աշխատանքի, հանգստի կազմակերպումը, հոգևոր, բարոյական և ֆիզիկական դաստիարակության և ապրելակերպի պայմանները կախված են հասարակության բոլոր անդամներից, մասնավորապես՝ բնապահպանական կրթությունից, բնապահպանական գրագիտությունից և սովորողի բնապահպանական մշակույթից :

«Էկոլոգիական կրթությունը» տերմինը մանկավարժական գիտության մեջ հայտնվել է համեմատաբար վերջերս, սակայն մարդու և շուկայի միջավայրի, բնության, տարբեր տեսանկյուններին փոխադրեցություն

Խնդիրը դիտարկվել է մանկավարժական մտքի պատմության ընթացքում :
Բնապահպանական կրթությունը ու դաստիարակությունը սկսվել է 1970
թվականին՝ ՄԱԿ-ի կոնգրես կազմակերպած «Մարդը և կենսունրոտը»
(ՅՈՒՆԵՍԿՕ) ծրագրի ընդունմամբ : Առաջին անգամ պատրաստվեց բնական
ծրագիրը՝ բնական պաշարները պահպանության և դրանց ուսցիսնակ
օգտագործման վերաբերյալ : Բնապահպանական

կրթությունը ներկայացվել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի և ՄԱԿ-ի Շրջակա միջավայրի
ծրագրի կոնգրես՝ որպես մարդու և բնության փոխազդեցության
ներդրեցնական հիմնական միջոց [2]: Այսօր ուսուցիչները միջազգային
բնապահպանական շարժումը շրջակա միջավայրի ու նրանում կրթությունը
հանաչում է որպես կրթական համակարգի արդիականացման
գերակայությունը՝ որպես ամբողջություն : Դրանից ելնելով՝
դպրոցականները բնապահպանական կրթությունը պետք է սահմանել որպես
դպրոցի աշխատանքի գերակա ուղղություն : Այս հանգամանքը հատկապես
բնական է այժմ, քանի որ բնապահպանության ոլորտում զգալի օրենսդրական
վակուումի պայմաններում պետության կոնգրեսը դրա համար անհրաժեշտ
անտեսական աջակցությունը բացակայում է :

«Էկոլոգիա» բառը և դրա ածանցյալները դարձել են մեր ամենօրյա
բանապաշարի մի մասը : Էկոլոգիան գիտություն է, որն ուսումնասիրում է
օրգանիզմների կենսագործունեության օրինակաչափությունները (դրա
ցանկացած դրուսնությունը, ինտեգրման բոլոր մակարդակներում) իրենց
բնական միջավայրում՝ հաշվի առնելով այն փոփոխությունները, որն
առաջանում են մարդու գործունեության արդյունքում : Ներկայումս
էկոլոգիան ավելի ու ավելի է կոչվում բնության մասին գիտելիքների
սինթեզի տարածք, որն իր մեջ սինթեզում է բնագիտական, սոցիալական,
տեխնիկական տեղեկատվությունը՝ բարդ կենդանի համակարգերի, այդ թվում՝
մարդկանց, կյանքի ապահովման և զարգացման, բարեկեցություն մասին [3]:

Մարդու վերաբերմունքը

բնական միջավայրի նկատմամբ հիմնականում որոշվում է երեք գործոնով .

- բնության անմիջական իմացություն ,
- դպրոցական բնապահպանական կրթություն ,
- ՁԼՄ – ներքին :

Բնապահպանական կրթությանը բավականին բարդ սոցիալ-մանկավարժական գործընթաց է: Այն ուղղված է ոչ միայն գիտելիքների և հմտությունների յուրացմանը, այլև դեռահասների մտածողության, հույզերի, կամֆիզարգացմանը, բնական միջավայրը պաշտպանելու, խնամելու և բարելավելու նրանց գործունեությանը: Բնապահպանական կրթությունն իրականացվում է նպատակային ուսուցման արդյունավետ: Այս տեսակի կրթական աշխատանքը ենթադրում է դպրոցականների մանկավարժական րեկվազմակերպված շփումների ընդլայնումը բնական միջավայրի հետ, կրթական (խաղային և իրական) իրավիճակներում միմյանց և մեծահասակների հետ աշխատանքների նպատակային հաղորդակցության կազմակերպում: Այս ամենն ուղղված է աշխատանքի սոցիալապես ակտիվ կենսակերպի ձևավորմանը՝ շրջակա միջավայրի մասին հոգալու անհրաժեշտությունը [4]:

Բնություն

նկատմամբ աշխատանքի պատասխանատու վերաբերմունքը դպրոցում բնապահպանական կրթության ցանկալի արդյունավետ է: Բնապահպանական պատասխանատվությունը ներառում է մարդու՝ բնական միջավայրում նրանիժեղ վարքի արժեքի ըմբռնումը, բնության՝ որպես ազգային հանրային արժանիքի գիտելիք, վարքի հետևանքները կանխատեսելու ունակությունը, որոշում կայացնելիս գիտելիքների ապավինելու ունակությունը:

Վերջին

տարիներին դպրոցը վնասակար շրջապարսկապատար անկախ իրավիճակը փոխելու ուղղությունը: Այսօր նախադրյալներ են ստեղծվել շարունակական բնապահպանական կրթության և դաստիարակության համակարգի զարգացման համար: Տարբեր տեսակի բազմաթիվ կրթական հաստատություններ (դպրոցներ և այլն) իրենց ծրագրերում արդեն ներառել են բնապահպանական առարկաներ: Այնուամենայնիվ, «էկոլոգիա» կրթական ոլորտի կարգավիճակը դեռևս հաստատված չէ [5]:

«Բնապահպանական կրթություն և

դաստիարակություն» տերմինը մեր երկրում ընդունվել է մանկավարժական գործունեության նպատակների և խնդիրների ընդլայնման արդյունավետ: Լինելով կրթության համեմատաբար նոր ապեկտ՝ բնապահպանական կրթությունը դեռ սկզբնական փուլում է: Բնապահպանական

կրթությունը նպատակաուղղված ազդեցություն է ունենում երիտասարդ սերնդի հոգևոր զարգացման, նրան շնորհակալ արժեքային վերաբերմունքի

ձևավորման վրա շքակա միջավայրի նկատմամբ բարոյական վերաբերմունցի առումով:

Բնապահպանական կրթության նպատակն է շքակա միջավայրի նկատմամբ պատասխանատու վերաբերմունցի ձևավորումը, որը կառուցված է բնապահպանական իրազեկման հիման վրա: Սա ենթադրում է բնության կառավարման բարոյական և իրավական սկզբունքների պահպանում և դրա օպտիմալացման գաղափարների խթանում, ակտիվ աշխատանք՝ իրենց տարածքի բնության ուսումնասիրման և պահպանման ուղղությամբ:

Բնապահպանական կրթության նպատակը ձեռք է բերվում, երբ հետևյալ խնդիրները լուծվում են միասնաբար.

- Կրթական մեթոդաբանականների բնապահպանական խնդիրներին և դրանց լուծման ուղիներին մասին գիտելիքների համակարգի ձևավորում,
- գարգացում - ուսումնասիրության, վիճակի գնահատման և շքակա միջավայրի բարելավման համար մտավոր և գործնական հմտություններին համակարգի գարգացում,
- շքակա միջավայրի ակտիվ պաշտպանության ցանկությունների գարգացում,
- մտավոր (շքակա միջավայրի իրավիճակները վերլուծելու ունակություններ), հուզական (բնության նկատմամբ որպես համընդհանուր արժեքի վերաբերմունց), բարոյական (կամֆ և համառություն, պատասխանատվություններ):

Բնապահպանական կրթության էությունն մեջ կարելի է առանձնացնել երկու կողմ՝

- Առաջինը՝ բնապահպանական գիտակցություններ,
- երկրորդը՝ բնապահպանական վարքը:

Բնապահպանական իրազեկության վրա ազդում են բնապահպանական գիտելիքներն ու համոզմունքները: Կենսաբանության մի շարք դասերի ընթացքում այս բնապահպանական գիտելիքները վերածվում են համոզմունքների՝ հետաքրքիր օրինակներով երեխաներին ապացուցելով բնության հետևերդաշատակա պրելու անհրաժեշտությունը: Հավատալիքները վերածված գիտելիքը կառուցում է էկոլոգիական իրազեկություն:

Բնապահպանական վարչազինակության և անհատական գործողությունները (միջազգային վիճակներ, հատուկ գործողություններ, հմտություններ և կարողություններ) և անձի վերաբերմունք գործողություններին նկատմամբ, որոնք ազդում են անհատի նպատակներին և դրանց արդյունքներին վրա (դրանց զարգացման շարժանիքները անցումներին հետևյալ փուլերով. Առաջացում, հագեցում բովանդակությամբ, բավարարվածությամբ): Պետք է

ընդգծել բնապահպանական կրթության և դաստիարակության հետևյալ սկզբունքները՝ միջառարկայականությունը, շարունակականությունը, ինտեգրատիվությունը, տեսություն և պրակտիկայի միասնությունը, լրացում, հետևողականությունը և համակարգվածությունը:

Միջառարկայական բնույթը ենթադրում է բնապահպանական գիտելիքներ և հմտություններ ընդգրկում ակադեմիական առարկաների սարքերից հիլլերի ծրագրերում, երբ յուրաքանչյուր առարկայի համար որոշվում են սովորողների համար դասերի թեմաներն ու ժամերի քանակը: Միջառարկայական ծրագրերի իրականացումը թույլ կտա երեխաներին հասկանալ շրջակա միջավայրի ազդեցության խնդիրը բազմակողմանի ներկայացումով, և բարդությունները, վերջիններիս նշանակությունը մարդու կյանքի համար, ինչպես նաև ձեռք բերված գիտելիքները գործնականում օգտագործելու կարողությունը:

Գլուխ 2 ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԱՐԳԱՑՆՈՂ ԴԱՍԵՐԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցիչները, որոնք կենտրոնացած են բնապահպանական կրթության և աշակերտներին դաստիարակության վրա, իրենց ծրագրերում պետք է ակտիվորեն ներառեն կենսաբանական և էկոլոգիական բաղադրիչները:

Բնապահպանական կրթությունը մեծ տեղ է զբաղեցնում կրթական գործընթացում, քանի որ վերջին ժամանակներում բնապահպանական խնդիրները դառնում են ավելի ու ավելի արդիական:

Մարդկության գոյատևման հարցը, թե արդյո՞ք մարդը կարող է մնալ

մեր մոլորակում, կախված է էկոլոգիական կրթությունից, մակարդակից, էկոլոգիական մշակույթից: Բնապահպանական պատասխանատվությունը անմիջականորեն կապված է բնապահպանական կրթությունից հետքերի արձագանքից, այնպիսի հատկանիշներով, ինչպիսիք են ինֆնատիբայետումը, բնական միջավայրում սեփական գործողություններին անմիջական և երկարաժամկետ հետևանքները կանխատեսելու ունակությունը, սեփական անձի և ուրիշների նկատմամբ ֆննադատական վերաբերմունցը: Դպրոցական և արտադպրոցական կրթություն և դաստիարակություն համակարգը ներառում է մեծ ֆանակությունը բնապահպանական գիտելիքներ, հմտություններ և կարողություններ, որոնք բավարարում են բնապահպանական մշակույթի անի և զարգացման պահանջները: Կենսաբանություն, ավանդական դասընթացները սովորողներին դնում են պատիվ ունեցման (կարգալու, դիտելու, լսելու) իրավիճակում՝ ուղղված միայն տեղեկատվություն վերարտադրմանը, այլ ոչ թե վերլուծելուն, հասկանալուն և կիրառելուն: Այնինչ, կենսաբանություն դասերին բնապահպանական կրթությունը և դաստիարակությունը պահանջում են կրթական գործունեություն տարբեր ձևերի և մեթոդներին օգտագործում, օրինակ՝ անհատական խմբերի ֆանաչնդակալ գործունեություն, որը պարտավորեցնում է աշակերտներին հասուն կսովորեցնել աշխատել միմյանց հետ. փորձի, դիտարկման, մոդելավորման, հետազոտություն, գիտելիքները տարբեր աղբյուրներին հետաշխատանքի, կրթական նյութի վերլուծություն և ձևավորման տեսնիկայի յուրացման միջոցով [26]: Ուսումնական գործընթացը հիմնված պետք է լինի աշակերտներին ազատություն բարձր աստիճանի արամադրելու սկզբունքի վրա՝ ոչ ստանդարտ գործողություններին մեթոդներով հնարավոր լուծում գտնելու, առաջադրվող խնդիրներին միջոցներ և լուծումները ընտրություն մեջ անկախություն վրա: Ելնելով դրանից՝ իմ գործունեությունը բովանդակությունը ներառում է.

- դասի, արտադասարանական գործունեություն մանրակրկիտ կանխատեսում, ձևավորում և պլանավորում,
- ամբողջ աշխատանքի կառուցում՝ հիմնված մանկավարժական գործընթացի անձնական կողմնորոշման վրա, յուրաքանչյուր մարդու բնությունը մեջ բնորոշ հակումներին, հմտություններին որոնման և

զարգացման վրա՝ օգտագործելով դիդակտիկ սկզբունքներ և կանոններ ,

- ժամանակակից անձի համար անհրաժեշտ աշակերտներին աշխարհայացքի , հայացքներին և համոզմունքներին ձևավորումն ,
- հարաբերություններում մանկավարժության օգտագործումը՝ որպես ուսուցման հիմնական մոտիվացիոն հիմք ,
- պայմաններին ապահովում գիտելիքներին և հմտություններին խորացված ծավալի համար ,
- ապահովել դպրոցականի բանիմաց անձի ձևավորումը , զարգացումը և դաստիարակությունը՝ բացահայտելով նրա անձնական որակները :

Ուսումնասիրությունների օբյեկտ են Հնվիտի միջնակարգ դպրոցի ավագ դասարաններին աշակերտները /դպրոցում հայտարարվում է բնապահպանական շաբաթ , որում ներգրավված են ավագ դասարաններին աշակերտները հետազոտություններն անցկացվում էր կենսաբանություն դասաժամերին /:

Որպես հետազոտություն մեթոդներ օգտագործվել են գրականություն վերլուծությունը , սոցիոլոգիական մեթոդները (հարցաթերթիկներ , հարցումներ , գրույցներ) , թեստավորումը , խաղի մեթոդները , բանասյուղական մեթոդները (բանավեցեր , դասեր , դասախոսություններ) : Ինչպես

գիտե՞ք , բնապահպանական կրթություն , դաստիարակություն և լուսավորություն գործընթացում ձևավորվում է բնապահպանական մշակույթ : Էկոլոգիական մշակույթը անհատի սոցիալապես անհրաժեշտ բարոյական որակն է , որը ներառում է մարդու գիտելիքները բնության , հասարակության և շրջակա միջավայրի միջև փոխհարաբերություններին , դրա պահպանման և օգնության տրամադրման եղանակներին մասին : Նույն ցանկը կարող է ներառել բարոյական և գեղագիտական զգացմունքներ , շրջապատում մարդու արժանապատիվ պահվածք , աշխարհը ավելի լավը դարձնելու ցանկություն : Աշակերտներին էկոլոգիական

մշակույթի ձևավորման ուղղությամբ հաջող աշխատանքներին կազմակերպումն անհնար է առանց դպրոցականներին էկոլոգիական գիտելիքներին նախնական մակարդակի որոշումն [27]:

Փորձնական աշխատանքը սեղի է ունեցել Հնվիտի միջնակարգ դպրոց

ՊՈԱԿ-ու մ' ավագ դասարաններում : Գիտելիքները նույնակնացնելու նպատակով իրականացվել է թեստավորում :

Թեստերի բովանդակությունը ներառում էր զուբալ , տարածաշրջանային և տեղական մակարդակներում բնապահպանական խնդիրները վիճակի վերաբերյալ ուսանողներին գիտելիքները բացահայտումը :

Ստացված տվյալները ցույց են տալիս , որ հարցվածներին մեծամասնությունը պատկերացում ունի էկոլոգիայի մասին որպես գիտություն : Առկա էր լավ պատկերացում են երկիրը էրոզիայից պաշտպանելու միջոցառումներին մասին , և գիտեն , թե ինչ է էրոզիան : Ճիշտ պատասխանը խիտ բուսածածկույթ ստեղծելն էր : «Ի՞նչ են օգտագործում ձմռանը թռչուններին կերակրելու համար » հարցին առկա էր բավարար իրագրելի ծածկույթ ու ցամաքային : Շատերը կարծում էին , որ կերակրելու համար կարելի է օգտագործել սև հացի փոքր քանակներ : Բայց սահմանափակ պատասխանը չէ , քանի որ օգտագործվում են միայն սպիտակ հացի փոքր քանակներ : Այս պատասխանը տվեցին փոքր քանակությամբ :

Հարցվածներին տեսական գիտելիքներին մակարդակը բավարար է : Որպես բացասական , հարկ է նշել , որ հարցված դպրոցականներին գրեթե յուրաքանչյուր երկրորդին չի հետաքրքրում բնական միջավայրի վիճակը : Դա հաստատվում է «Ինչ է նշանակում պերիֆերտոն տերմինը » հարցի արդյունքները : Այս սահմանումը տվել է հարցվածներին կեսից պակասը : Հարցին ' «Պերիֆերտոնի ի՞նչ գույնը ցույց կտա ջրամբարի անբարեկամությունը » : - հիմնականում անվանվել է շագանակագույն , սակայն հարցվածներին միայն ֆունդին է նիշտ պատասխանել : Նրանք գիտեին , որ պերիֆերտոնի սպիտակ գույնը ցույց է տալիս ջրամբարի անբարեկամությունը :

Ավագ դասարաններին առկա էր թեստավորման արդյունքները ցույց տվեցին , որ դպրոցականներին բնապահպանական գիտելիքներին նախնական մակարդակը բավարար է , չնայած հանրակրթական ծրագրի ընթացքում էկոլոգիայի ուսումնասիրությունը : Առկա էր գիտելիքները բացերը լրացնելու համար անհրաժեշտ է կրթական աշխատանքը լրացնել արտադասարանական աշխատանքով , որը թույլ է տալիս օգտագործել ձևերի և մեթոդների լայն տեսականի [28]:

Էկոնոմիկայի մեկնությունը զարգացված ու թյան աստիճանը որոշելու համար
իրականացվեց ախտորոշում :

Ախտորոշումը վերլուծելու համար անհրաժեշտ էր պարզել ավագ դասարանի
աշխատանքի մոտ էկոնոմիկայի մեկնությունը ձևավորման
մակարդակները : Գրական աղբյուրների վերլուծության մեջ դրա
ընդհանուր ցուցանիշները ընտրությանը հնարավորությունը ավելի
մեկնել չափանիշներ, որոնց հիման վրա հնարավոր էր դատել էկոնոմիկայի
մեկնությունը յուրաքանչյուր բաղադրիչի ձևավորման մասին : Որպես
էկոնոմիկայի մեկնություն բաղադրիչներ, դիտարկվեցին էկոնոմիկայի
գիտելիքներ, արժեքային էկոնոմիկայի կոնցեպտուալներ, բնության հետ
կապված նորմերի և կանոնների համակարգ, բնությանը ուսումնասիրելու
և դրա պահպանման հմտություններ :

Մեկնելու և վերանայելի մեթոդի էկոնոմիկայի Բարրի Քոնոնի
օրենքները, որը ներառում է էկոնոմիկայի շնորհ օրենքի՝ ձևակերպված
աֆորիզմների սեփական :

- Ամեն ինչ փոխկապակցված է . Այս օրենքը ուշադրություն է
հրավիրում բնության գործընթացների և էրևույթների
համընդհանուր կապի վրա և իմաստով մոտ է ներքին դիմադրի
հավասարակշռության օրենքին . փոխվում է, մինչդեռ համակարգը
ինքնին պահպանում է նյութական էներգիայի արակները ընդհանուր
քանակը :
- Ոչինչ չի կորչում անհետ . Օրենքը խոսում է նյութերի փակ ցիկլի
անհրաժեշտության և կենսոլորտի կայուն գոյության ապահովման
մասին :
- Բնությանը ավելի լավ գիտի . բնական համակարգերի նկատմամբ
չափազանց զգուշ լինելու կոչ :
- Ոչինչ անվնաս չի տրվում . Օրենքն ասում է, որ յուրաքանչյուր նոր
ձեռք բերում անխուսափելիորեն ուղեկցվում է հնի կորուստով :

Այս օրենքները կազմում են «հասարակության - բնության - մարդ» համակարգում տարբերի փոխազդեցության հիմնական օրենքները՝ նշելով, որ բնության մեջ ամեն ինչ փոխկապակցված է [29]:

Ուսումնական գործընթացը ակտիվացնելու համար՝ հաշվի առնելով երեսանյակի անհատական ունակությունները, կատարաստեմ ամենամարդիական խնդիրները վերաբերյալ գեղարվեստի, ամփոփագրեր, հաղորդագրություններ: Դասերին նախապատրաստվելիս երեսանյակի կանաչարկվելու ուղերձներ գրել թեմայի վերաբերյալ, շարադրություններ գրել: «Հատուկ պահպանվող բնական տարածքներ», «Օտար երկրներին արգելնցներ», «Բնության կարմիր գիրք», «Բնության սև գիրք», «Սևանա լիճի բնապահպանական խնդիրները», «Միջուկային էներգիա Աշխարհի երեսներին կոդից բնապահպանական գիտելիքներին յուրացումն ավելի ակտիվ է, եթե օգտագործում ենք բնապահպանական բովանդակության առաջադրանքներ: Դրանք լուծելու գործընթացում դպրոցականները սովորում են հասկանալ կենդանի օրգանիզմների և շրջակա միջավայրի միջև փոխհարաբերությունները, բացատրել բնական երևույթները կենսաբանական համակարգերի ամբողջականության տեսանկյունից, կապեր հաստատել դրանց բաղադրիչներին միջև:

Դպրոցականներին սրվել են հետևյալ տեսակի առաջադրանքներ.

1. Դիտարկվում է շրջակա միջավայրի և դրա գործունեության ազդեցությունը կենդանի օրգանիզմների վրա:

Խնդիր 1. Ինչնու՞ էդ և նու՞ ցեցի թիթեռները, որն և՛ հիմնականում սպիտակ թևեր ունի, և՛ անցյալ դարում Անգլիայում ձեռք բերեցին մուգ գույն: Բացատրե՛ք, թե՛ ինչնու՞ դատեղի ունեցավ:

Պատասխան. Սա արդյունաբերական մեղանիզմի արդյունք է, որը առաջացրել է շրջակա միջավայրի ադտոտում՝ ածուխի լայն կիրառման պատճառով: Նրա թևերի այրման արդյունքը՝ մուրը, տեղավորվել է կենդանի ծառերի կոնդերի վրա, որտեղ ցեցերն են սպրում (շրջակա միջավայրի ոչ արինտիկ գործունեության ազդեցությունը): Արդյունում, մուգ թևեր ունեցողները հիմնականում գոյատևեցին բնական ընտրության գործընթացում:

2. Առաջադրանքներ, որն և՛ մեղանու՞ են առանձին օրգանիզմներին էլ ոչ ոքիայի հասկացությունները (տեսակները և խմբերի

բնապահ պահական բնակարարը, օրգանիզմներին հարմարվողական
նեակցիաները):

Խնդիր 2. Ապակե լոֆոն այն ձևերն է, որը նախընտրում է ապրել մակերեսային
խոռոչային կառուցվածքում՝ բավական պայծառ արևի լույսի ներքո: Բացատրե՛ք,
ինչու այս ձևերին չեն վախեցնում այստեղ ապրող գիշատիչներին մեծ
թիվը:

Պատասխան. Ապակե լոֆոներին համար արևի պայծառ լույսը դառնում է
պատկանակալի միջոց՝ շենքի վրա մարմնի
թափանցիկություն: Առաջադրանքներ, որոնք մեկնում են բնակչությանը -
էկոլոգիա հասկացությունները (հաշվի առե՛ք տեսակներին ֆանակի
սատանումներին դիմանիկան, ինչպես նաև տարբեր տեսակներին
պոպուլյացիաներին միջև փոխհարաբերությունները):

Խնդիր 3. Կարմիր ձուկը իսկական կանիբալ է: Երբեմն մեծահասակները կուլ
են տալիս իրենց սերունդներին: Ո՞րն է այս երևույթի կենսաբանական
իմաստը:

Պատասխան. Սա մի մեխանիզմ է, որը կարգավորում է թվաքանակը: Խնդիր 4.
Չղջիկները չեն արձագանքում լույսի, բայց նրանք հաճախ թռչում են
լուսավորված սենյակներ, բաց պատեզամբներում, որտեղ մարդիկ են և
լույսը վառված է, բացատրել կենդանիներին այս վարքի պատճառը:

Պատասխան. Կամ պի լույսը գրավում է ցեցերին և այլ միջատներին, որոնցով
սնվում են չղջիկները:

Խնդիր 5. Մարդկային մակարոնյա ձևերից հայտնի է սրիպանոսման, որը
հանդիսանում է վտանգավոր հիվանդություն՝ ֆնախտի
հարուցիչը: Բացատրե՛ք, թե ինչու է այս հիվանդությունը հիմնականում
հանդիպում Աֆրիկայում:

Պատասխան. Տրիպանոսմին կրողը ցեցե հանն է, որը տարածված է
Աֆրիկայում:

Խնդիր 6. Երբ տրվում են հակիրճ, լակոնիկ պատասխաններ, սակայն լուծումը
գալիս է ստեղծագործական որոնման, տրամաբանական հիմնավորման,
պատասխանների տարբեր տարբերակներ առաջարկելու արդյունքում: Այս
գործընթացը սովորելու ամենատրժեքավոր պահն է: Նման աշխատանքի

արդյունաբերական և գյուղատնտեսական է առաջնությունները հանձնարարական գործունեություններում և ստիմուլանտներում, նրանց ստեղծագործական ակտիվություններում, ինչը ընդհանուր առմամբ բարելավում է բնապահպանական գիտելիքները և նրանք:

Կենսաբանությունը դասերի արդյունավետ է օգտագործել տեսանյութեր՝ նրա պատմությունը և արդյունավետ է կիրառելի և սեռական ծնունդի ձևավորման միջոց:

Այս մեթոդի հատուկ տեղեկատվական արժեքը կայանում է նրանում, որ տեսաբանները մեծ մասը այն ժամանակ էն՝ նվիրված մեթոդների որոշ տարածքներում ժամանակակից բնապահպանական խնդիրներին:

Ներկայացված տեսաֆիլմերը հնարավորություն են տալիս ֆինանսիկալ մարդկանց և շրջակա միջավայրի վնասագրական խնդիրներին լայն շրջանակ՝ ինչպես գլոբալ մակարդակում, այնպես էլ առանձին շրջաններին

մակարդակով, և շատ ֆիլմեր անդրադարձնում են տարբեր խնդիրներին: Այս տեսանյութերը հատկապես արդիական են, սերտ և հասկանալի առաջնություններին համար և, ինչը հատկապես արժեքավոր է, գտնվում են նրանց կենսական

հետաքրքիրություններին տիրույթում, քանի որ դրանք միաժամանակ անդրադարձնում են առողջության, կրթության և բարոյականության խնդիրներին: Սա հնարավորություն է տալիս տեսանյութերն օգտագործել

նաև միայն իրագրելի և ուսուցման համար, այլև դպրոցականներին առարկայացի, անձնական կողմից որոշումներին ձևավորման համար: Շատ պատմություններ ցույց էին տալիս անհատներին, հասարակական

կազմակերպություններին և պետական գերատեսչություններին կողմից բնապահպանական գործունեություններին արդյունավետությունը: Նրանք համոզիչ կերպով պահում են մի շատ կարևոր թեզ, որ միայն հասարակության

այս օղակներին յուրաքանչյուրի ակտիվությունը մեզ ապագա ունենի էրկրի բնակիչներին և մեր միջավայրի համար: Որոշ նյութեր կերպարանում են հասարակական կարծիքի նկարը, գանգվածներին տրամադրություններ, ֆինանսիկալ բնապահպանական խնդիրներին հասարակության

վերաբերմունքի ցուցանիշները: Տեսանյութերը ունենին խրախուսական կազմ, դրանք թույլ են տալիս կազմակերպել և ընդլայնել ֆինանսիկան, վեճ յուրաքանչյուր այն ժամանակից դուրս: Յուրաքանչյուր ֆինանսիկան, իր իրավասու և համապատասխան կիրառմամբ, կարող է բեռնակետ դառնալ հասարակական և անհատական

ֆառաքանություններին ձևավորման տեղական և տարածաշրջանային բնապահպանական խնդիրներին լուծման հարցերում [44]: Դիտման համար

կնախատեսություն հետևյալ տեսանյութերը՝

«Էկոլոգիա ավագ դպրոցի աշակերտներին համար» (տեղումը 35-րդ պե), «Էկոլոգիա. Բնությունը պահպանում» (60-րդ պե), «Շտապե՛ք փրկել մոլորակը» (40-րդ պե), «Կենսոլորտի պաշարներ» (60-րդ պե):

Դպրոցականներին էկոլոգիական մշակույթի ձևավորումը չի սահմանափակում միայն գիտական նյութերի յուրացումով՝ գիտական առարկաներ ուսումնասիրելու ընթացքում, այս ոլորտում արտադպրոցական աշխատանքի բազմաթիվ ձևեր կան [30]:

Բնապահպանական կրթության ձևերը դպրոցական պրակտիկայում իրականացնելու համար 10-12-րդ դասարանի աշակերտներին հետաքննարկելիս արտադասարանային միջոցառում (կամ կենսաբանության դաս): Միջոցառումն ձևը 10-12-րդ դասարանի աշակերտներին համար նախատեսված հեղուկություն է:

Նախքան հեղուկությունը, դրվեցին հետևյալ խնդիրները.

1. Բացահայտել աշակերտներին էկոլոգիական և բնապահպանական գիտելիքներին մակարդակը գրությունից տեսնելով:
2. Իրականացնել կրթական աշխատանքի ընթացքում բնապահպանական իրազեկության մակարդակը:

Ճեղագրությունը վերնագրերը՝ «Փրկիր բնությունը» փրկիր կյանքը»

Միջոցառումն նպատակները.

1. Դեռահասներին էկոլոգիական գիտելիքներին ձևավորում:
2. Բնության հանդեպ սիրո զգացում, բուռն կենդանի էակաների նկատմամբ հարգանքի խթանում, օգնել գիտակցել իրենց բարոյական պատասխանատվությունը հայրենի հողին նախապես, էկոլոգիական մշակույթի ձևավորման համար:
3. Ապահովել մտավոր գործունեությունը գաղափարներով. Վերլուծություն, սինթեզ, ընդհանրացում, պատճառահետևանքային կապերի և հաղորդակցման հմտություններին հաստատում:

Նախապատրաստական աշխատանք.

Աւակերտները բաժանվեցին ըստ դերերի՝ բնապահպան, բնապահպանություն կոմիտեի ներկայացուցիչ, բուժաբանություն, տնտեսագետ, հանրադավար և ունկնդիրներ:

Միջոցառումը տեղի կունենա հետևյալ սցենարով.

Այսօրվա արտադասարանական դասին մենք կանդրադառնանք շաղկապի ջրավայրի պահպանությունը թեմային, բունը կենդանի էակաների նկատմամբ հարգանքին: Հանրադավար. Անցյալի իմաստուններն և երագողները մեկ անգամ չէ, որ փորձել են թվարկել «աշխարհի հրաշալիքները»՝ ստեղծված բնություն կոմիտեի և ստեղծված մարդու ձեռքերով: Նրանք խոսեցին յոթ «հրաշքերի» մասին, փնտրեցին և գտան ութերորդը, բայց թվում է, որ ոչ ոք երբեք չի հիշատակել հրաշքերի հրաշքը՝ միակը, որը մեզ հայտնի է Տիեզերքում: Սա հրաշք է. Մեր մոլորակի ինքնին, մթնոլորտի հետ միասին, կյանքի պահպանում և պաշտպանություն է: Եվ մինչ այն շարունակում է մնալ միակը, անզուգական, ամենամեծը, խորհրդավոր և զարմանահրաշքը:

Միակը, քանի որ մեր արեգակնային համակարգի մնացած մոլորակները, ամենայն հավանականությամբ, անուն չեն, և մենք դեռ չենք գտել բնակելի մոլորակներ այլ աստղերում:

Ամենամեծը, քանի որ այն իր մեջ կենտրոնացնում է մարդկությունը՝ վաղուց զբոսած բունը հանելուկները՝ հենց մոլորակի ծննդյան և պատմություն կանելուկները, կյանքի առաջացման հանելուկները, բնականություն, քաղաքակրթություն և պաշտպանական անհատականություն:

Այս հրաշքը բնությունն է: Մարդը դրա մի մասն է: Բնությունը սնունդ է տալիս մարդուն: Քամին և արևը, անտառը և ջուրը մեզ բերում են ընդհանուր ուրախություն, ձևավորում բնավորությունը, դարձնում այն ավելի մեղմ, ավելի բանաստեղծական: Մարդիկ բնություն հետևակապես ինքնուրույն կապված են հարաբերելով: Մարդու կյանքը կախված է բնությունից: «Պահպանել բնությունը՝ պահպանել կյանքը» միջոցառման թեման է:

Միջոցառմանը մասնակցում են ավակերտներ և զբոսաբերական շաղկապի կազմը:

Բնապահպան . Հենանկարային , հոգատար մարդիկ միշտ անհանգստացել են բնապահպանական խնդիրներով : Հագարամյակներ շարունակ մարդուն ներխուժումը բնությունը ընդլայնվել է :

Գիտական և տեխնոլոգիական առաջընթացը մարդկանց բերել և բերում է բազմաթիվ հարմարավետություններ : Նա դարձրեց աշխատանքը , բույլ սվեց նրան տիեզերք գնալ : Անհնար է կանգնեցնել և նույնիսկ դանդաղեցնել այն , ինչպես անհնար է ստիպել մարդուն դանդաղել , մտածել , համարձակվել , ստեղծագործել ... Ցավոք , ոչ բույսերն էին հասկանում շրջակա միջավայրի պահպանությունը : Բնությունը սկսեց տագնապալի ազդակներ ուղարկել , փոխվել : Այս փոփոխություններին մեղավորը մարդիկ են , գործարանները , էլեկտրակայանները , հանգրվանները , սրահսպորտը , նրանց ստեղծած ֆադաֆները ... «Օդի պես անհրաժեշտ» արտահայտությունը պատահական չի առաջացել : Մարդը կարողանում է շարժվել շարունակապես առանց սննդի , օրերով առանց ջրի , իսկ որքան ' առանց օդի : Անցած 25-30 տարվա ընթացքում սրահսպորտը և արդյունաբերությունը մթնոլորտից ավելի շատ թթվածին են վերցրել , ֆանմարդկությունը սպառել է ամբողջ մարդկությունը , այսինքն ' 2-3 միլիոն տարի : Ծնումբ , ագոտ , ցինկ , կալիում և թունավոր նյութեր են արտանետվում մթնոլորտ : Աշխարհում տարեկան արտանետվում է միայն ավելի քան 100 միլիարդ տոննա , ինչը կարող է հանգեցնել տաքացման , բևեռային սառույցի մասնակի հալեցման և Համաշխարհային օվկիանոսի մակարդակի բարձրացման : Մարդկությունը համար հնարավոր բացասական հետևանքներն այս դեպքում դժվար է նույնիսկ պատկերացնել : Մահաբազրահամ ջրի աղբյուրները խնդիրն ավելի ու ավելի է սրվում : Անտանները «մոլորակի բոֆերն» են , մթնոլորտի հուսալի գտնվելը կտրվում են ավելի արագ , ֆանանում են : Փայտի յուրաքանչյուր խորանարդ մետրը օդից կլանված գրեթե կես տոննա ավելի քան 100 տոննա քարածխածնի քանակ է :

Կենսաբաններն արդեն ապացուցել են , որ հաջորդ սերունդներին փոխանցվող գենետիկական տեղեկատվությունը կարող է աղավաղվել և խախտվել այսպես կոչված մուտացիաների պատճառով : Դրանց առաջացման պատճառ կարող են լինել ճառագայթումը , ակտիվ ֆիզիկական նյութերը , թունաֆիզիկական և որոշ մետաղներ : Դրանք շարունակ ամեն ինչ թափվել է ծովերու օվկիանոսներ ' առանց որևէ սահմանափակման , ներառյալ ռադիոակտիվ

քաղաքացիները : Նավթատար հավերթի բազմաթիվ աղետները հանգեցնում են ձկնեղենի , ծովախեցգետներին և ծովային թռչուններին ոչնչացման :

Հաղորդավար . Բնապահպանի սլաժ փաստերը տագնապալի են : Նրանք կարող են ձեռք հեռու թվալ :

Ինչպիսի՞ն է էկոլոգիական իրավիճակը մեր գյուղում :

Խոսքը արվում է Բնապահպանության կոմիտեի ներկայացուցչին :

Բնապահպանության կոմիտեի ներկայացուցիչ .

Մեկնաբանություն - Ներկայացուցում ուղեկցվում է տարածաշրջանի էկոլոգիական իրավիճակը բնութագրող տեսանկյունով ակնհայտ ցուցադրմամբ :

Հաղորդավար . Մեր տարածաշրջանի էկոլոգիական իրավիճակը նույնպես ուրախալի չէ և ստիպում է բուռնորեն մտածել :

Ի՞նչ ազդեցություն է ունենում շրջակա միջավայրը մարդու առողջության վրա :

Տեղեկատվությունը խոսում է բուժաբանության վրա :

Օդի աղտոտվածությունը պատասխանատու է բնակչության առողջական խնդիրներին 43 - 45% -ի համար :

Խնդիրն է շրի նրակը նույնպես ազդում է առողջական վիճակի վրա . ֆիզիկական աղտոտման անմիջական ազդեցությունը հաստատվել է կենտրոնական ընտանիքի համակարգի հիվանդություններին , հեղուկափոխի , հղիություն , սոֆուիկոգի , մահացած ծննդաբերություն և բնածին անոմալիաների անհավասար : Գետերի բակտերիալ և վիրուսային աղտոտումը ստեղծում է աղիֆային վարակների համաճարակաբանական բուժական մետակամ վտանգ :

Հաղորդավար . Միջավայրի փոփոխությունը ամենաուղիակալի նրան ազդում է մարդու առողջության , նրա կենսաբանություն , բուռն կենդանի էակներին վրա : Բնության հետ կապված մարդու անխոհեմ գործունեությունը անհետացման եզրին է հասցրել ողմաբարավոր կենդանիներին 1000 տեսակ : Կարմիր գիրքը ներառում է ' 115 տեսակի կենդանիներ , 25% թռչուններ և 44% կենդանիներ , որոնք անհետացման եզրին են , 118 տեսակի կաթնասուններ , 127 տեսակի թռչուններ անհետացել են Երկրի երեսից :

Վթարները, բնական աղետները (երաժարներ, ջրհեղեղներ, երկրաշարժեր ...)
հսկայական վնաս են հասցնում բնակչությանը :

Ի՞նչ է պետք անել բնակչությանը պահպանելու համար :

Խնստի վնասները և սնունդի պակասը :

Տնտեսագետ. Առաջին հերթին անհրաժեշտ է ստեղծել անվտանգ
սեխնունագիտներ, անհրաժեշտ են բուժական հաստատություններ,
անհրաժեշտ են ժամանակակից սարքավորումներով հիվանդանոցներ ... Սա
հսկայական միջոցներ է պահանջում : Դրանք դեռ բավարար չեն : Անհրաժեշտ է
սովորել զգուշացնել բնական աղետների և համայնքների ակտիվացումը :

Բնակչության մեջ 5 սննդամասնակցային շաբաթվա ընթացքում համար, քստ
գիտնականների, տևում է 2000 տարի : Դրանք շարունակ, հազարամյակներ
շարունակ ստեղծվել է այս ամենամեծ հարստությունը : Մենք պարտավոր ենք
փայտաշեն և պատվարները այն կործանարար հետևանքներից :

Կնիքի տեղի վնաս կարող է անել յուրաքանչյուր դպրոցական ' բնակչությանը
պահպանելու համար :

1. Պահպանել վարժի կանոնները ցամաքային և ջրային
էկոհամակարգերում :
2. Պահպանել (սուղի, դեղաբույսեր) հավաքելու կանոնները :
3. Հնգ տանել մեր փոքր բարեկամներին մասին (միջոցներ, բնակներ,
նոստրիներ) :
4. Զարգացնել ֆաբրիկներն ու գյուղերը կանաչ հանդերձանով :

Հաղորդավար. Այսպիսով, բնակչության պատվարները վերաբերում է
բույսերին : Մենք բույսերու շնորհիվ ենք երկրի նույն օդը, ջուր խմում և հաց
ուտում, որի մոլեկուլները շարունակաբար մասնակցում են նյութերի
անվերջ շրջանառությանը : Եվ մենք ինքներս ենք նրա մտածող
մասնակիները : Սա մեզանից յուրաքանչյուրին, առանց բացառության,
հսկայական պատասխանատվություն է պարտադրում բնակչության պահպանման
համար : Մեզանից յուրաքանչյուրը կարող է և պետք է իր ներդրումն ունենա
Բնակչության, և, հետևաբար, Երկրի վրա կյանքի պահպանման համար մղվող
պայքարում :

1. Մի ջ ո ճ ա ո ու մ ը ս ո ճ ի ա լ ա կ ա ն մե ծ ա ր ժ ե ֆ ու ն ի :

Մի ջ ո ճ ա ո ու մ ը ն ա տ ա կ ու ն ի զ ա ր զ ա ճ ն ե լ ք ն ու թ յ ա ն ն կ ա տ մ ա մ ք ս ի ր ո , հ ա ր զ ա ն ֆ ի զ զ ա ճ ու մ ս ե ր մ ա ն ե լ ք ո լ ո ր ա շ ա կ ե ր ս ն ե ր ի մ ե ջ , զ ի տ ա կ ց ե լ ի ր ե ն ց ք ա ր ո յ ա կ ա ն պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ վ ու թ յ ու ն ը հ ա յ ր ե ն ի հ ո ղ ի ն ա կ ա տ ա զ ր ի հ ա մ ա ր :

2. Մի ջ ո ճ ա ո մ ա ն ձ ե ն ը ն տ ր վ ե լ է ր ' հ ա շ վ ի ա ո ն ե լ ո վ ա շ ա կ ե ր ս ն ե ր ի տ ա ր ի ֆ ը և ս ո վ ո ր ո ղ ն ե ր ի ա ն հ ա տ ա կ ա ն հ ո զ ե ք ա ն ա կ ա ն ք ն ու թ ա զ ր ե ր ը :

3. Մի ջ հ ա մ ա յ ն ֆ ա յ ի ն կ ա պ ե ր ը (կ ե ն ս ա ք ա ն ու թ յ ու ն , ֆ ի մ ի ա , զ ր ա կ ա ն ու թ յ ու ն) հ ս տ ա կ ո ր ե ն հ ա յ տ ն ա ք ե ր վ ե ց ի ն :

Մի ջ ո ճ ա ո մ ա ն ը ն թ ա ճ ֆ ու մ ա շ ա կ ե ր ս ն ե ր ը ց ու ց ա ք ե ր ե ց ի ն խ ա ն դ ա վ ա ո ու թ յ ու ն և ք ա ր ձ ր ա կ տ ի վ ու թ յ ու ն : Ն ր ա ն ֆ ց ու ց ա ք ե ր ե ց ի ն կ ա ր զ ա պ ա հ ո ու թ յ ու ն և ա ն ձ ն ա կ ա ն հ ե տ ա ֆ ր ֆ ր ո ու թ յ ու ն : Ա շ ա կ ե ր ս ն ե ր ը ս ո վ ո ր ե ց ի ն շ ա տ ո զ տ ա կ ա ր և հ ե տ ա ֆ ր ֆ ի ր տ ե ղ ե կ ո ու թ յ ու ն ն ե ր :

Բ ն ա պ ա հ պ ա ն ա կ ա ն թ ե մ ա ն մե ծ պ ա հ ա ն ջ ա ր կ ու ն ի , ո ր ո ն ց ն ա տ ա կ ն ե ր ը հ ե տ ե յ ա լ ն ե ն .

1) խ ա ղ ի մ ե թ ո ղ ո վ ձ ա ն ո թ ա ն ա լ շ ք ջ ա կ ա մ ի ջ ա վ ա յ ր ի վ ր ա մ ա ր ո ու ա զ ո ե ց ու թ յ ա ն հ ն ա ր ա վ ո ր ա ր ո յ ու ն ֆ ն ե ր ի ն ,

2) պ ա յ մ ա ն ն ե ր ս տ ե ղ ծ ե լ է ր ե խ ա ն ե ր ի հ ա մ ա ր տ ր ա մ ա ք ա ն ա կ ա ն և հ ա մ ե մ ա տ ա կ ա ն մ տ ա ծ ո ղ ո ու թ յ ու ն զ ա ր զ ա ճ մ ա ն հ ա մ ա ր ,

3) խ թ ա ն ե լ ք ն ա պ ա հ պ ա ն ա կ ա ն կ ր թ ո ու թ յ ա ն ը :

Ու ս ո ու ց չ ի խ ո ս ֆ .

- Բ ո լ ո ր ո տ ա ն ը պ ա տ ր ա ս տ ե ց ի ֆ և զ ր ե ց ի ֆ թ ո թ ի վ ր ա վ ա ս տ ե ր , ո ր ո ն ֆ խ ո ս ո ու մ ե ն մ ա ր ո ու կ ո ղ մ ի ց շ ք ջ ա կ ա մ ի ջ ա վ ա յ ր ի ո չ ն չ ա ճ մ ա ն մ ա ս ի ն : Ե կ ե ֆ դ ր ա ն ֆ կ ց ե ն ֆ «Ու շ ա ո ր ո ու թ յ ու ն » թ ե ր թ ի կ ի ն (հ ե ր թ ո վ կ ա ր ո ու մ ե ն ի ր ե ն ց վ ա ս տ ե ր ը , մ ե կ ն ա ք ա ն ո ու մ դ ր ա ն ֆ և ի մ ո զ ն ո ու թ յ ա մ ք ա մ ր ա ճ ո ու մ վ ե ր և ի ե զ ր ի ն ա վ ե լ ի մ ո ս զ ա ն վ ո ղ թ ե ր թ ի ն ' թ ո ղ ն ե լ ո վ թ ե ր թ ի ն ե ր ֆ և ը ա զ ա տ):

- Ա յ ս պ ի ս ո վ , վ ա ս տ ե ր ը տ պ ա վ ո ր ի չ ե ն :

Դ ա ս ա ս ե ն յ ա կ ը և ո ն ա ս տ ո ու մ է ա շ ա կ ե ր ս ն ե ր ի է կ ո լ ո զ ի ա կ ա ն զ ի տ ա կ ց ո ու թ յ ա ն զ ա ր զ ա ճ մ ա ն ը :

Դ ա ս ա ժ ա մ ի ը ն թ ա ճ ֆ ու մ մ ե ն ֆ ն ա յ ե ց ի ն ֆ է կ ո լ ո զ ի ա կ ա ն ո ր ա ց ո ու յ ց ի ն :

Դասի նպատակները . Ծառուցակեղերեխաների բնապահպանական գիտակցությունը . պատկերացում տալ էկոլոգիայի , բնությունը պահպանելու անհրաժեշտությունը մասին . ծանոթանալ էկոլոգիական օրացույցին , նրա պես բարձր զարգացած հասարակությունը մեկույթի դրսևերում , որը ցույց է տալիս բնությունը յուրահատկությունը :

Ծառերը տեղիակ չեն նման օրացույցի գոյությունը մասին : Այս քեմայով ուղերձներ են հնչել : Բնությունը աշխատանքները հետևողական անարարվի գրել շարադրությունը ' բնապահպանություն , բնապահպանական խնդիրները վերաբերյալ :

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխարհում տիրող էկոլոգիական իրավիճակը , էկոլոգիական աղետի մեքավորությունը մարդկությունը առջև դնում է ամենակարևոր խնդիրը ` կենսունրտում կյանքի էկոլոգիական պայմանները պահպանումը : Այս առումով սուր է դրված ներկա և գալիք սերունդները բնապահպանական գրագիտությունը և բնապահպանական մեկույթի հարցը : Ներկայիս սերնդի համար այս ցուցանիշները գտնվում են ծայրահեղ միջին մակարդակի վրա , ինչը հաստատվեց աշխարհի տները գիտելիքները փորձարկմամբ : Իրավիճակը կարող է բարելավվել ` դպրոցում և արտադասարանային ժամերին մատուցվող սերնդի էկոլոգիական կրթությունը : Բնապահպանական կրթությունը իրականացվում է գործունեությունը տարբեր տեսակները միջոցով ` հանրագումար աշխատանք , գրասրահությունը և տեղական պատմությունը , տարբեր շրջաններ այցելությունը , արտադպրոցական աշխատանք , բնապահպանական կրթությունը : Բայց բնապահպանական կրթությունը չի կարող գոյություն ունենալ ինքնուրույն : Այն պետք է սերտորեն կապված լինի տնտեսական , գեղագիտական , բարոյական , իրավական և այլ ոլորտները հետ : Միայն նման փոխկապակցման և մանկավարժական միասնական պահանջները ներկայացման արդյունքում կարելի է կրթել էկոլոգիապես զարգացած անհատականությունը :

Դպրոցականները բնապահպանական կրթությունը դպրոցի աշխատանքի առաջնահերթ ուղղություն է , որն իրականացվում է միջոցառարկայական կապերով ` հաշվի առնելով աշխարհի տարիքը : Դպրոցականները էկոլոգիական կրթությունը վերջնական նպատակը

էկոլոգիական մշակույթի ձևավորումն է, որը անհատի սոցիալապես անհրաժեշտ նրա հետ: Էկոլոգիական գիտելիքը կազմում է էկոլոգիական մշակույթի հիմքը:

Բնապահպանական կրթության տեսական հիմքերը բավականաչափ զարգացած են: Որոշվում են նպատակները, խնդիրները, սկզբունքները, նշվում են էկոլոգիական մշակույթի ձևավորման ուղղույթի մեթոտանքի հիմնական ձևերն ու մեթոդները:

Կարող ենք զգալի առաջընթաց գրանցել, եթե մեզ անհրաժեշտ է յուրաքանչյուրը՝ ուսուցիչը, ծնողը, հարևանը, պարզապես անցորդը, պատասխանատվություն ստանձնելիս քանի համար, թե ինչպես ենք մենք երեխաներին սովորեցնում հաղորդակցվել շրջակա աշխարհի և նրա բնակիչների հետ:

Արտաքին հղումներ

- 1 [Հայաստանի Հանրապետության Շրջակա միջավայրի նախարարության կայքը](#)
- 2 [ՀՀ օրենքը բնապահպանական և բնօգտագործման վերաբերյալ մասին](#)
- 3 [Հայաստանում շրջակա միջավայրի և բնական պաշարների վիճակը](#)

Օգտագործված գրականություն

1. Попова, Т. А. Экология в школе: Мониторинг природной среды: методическое пособие / Т. А. Попова. – М.: Сфера, 2005. – С. 5-11.
2. Мамедов, Н.М. Основания экологического образования / Н. М. Мамедов // Экологическое образование, 2001. - № 3. – С. 4-8.
3. Глазачев, С. Н. Экология: учебная книга // Экология и жизнь. - 1997 - № 3. - С.22-29.
4. Кучер, Т. В. Экологическое воспитание учащихся. - М.: Просвещение, 1990. – 67 с.
5. Дерябо, С. Д., Ясвин, В. П. Экологическая педагогика и психология. – Ростов-на-Дону.: Феникс, 1996. - С36-38.
6. Захлебный, А. Н. Общее экологическое образование, единство целей и принципов реализации // Советская педагогика. – 1984. - № 9.- С. 38-42.
7. Жестова, Н. С. Состояние экологического воспитания учащихся // Начальная школа. – 1989. – № 10. – С. 78-81.

8. Абдуллаев, З. Экологическое отношение и экологическое сознание // Философские науки. - 1991. - № 2. - С. 186-190.
9. Залыгин, С. Экология и культура // Новый мир. - 1992. - № 9. - С. 3.
10. Бабакова, Т. А. Экологическое краеведение // Биология в школе. - 1996. - № 4. - С. 60-62.
11. Глазачев, С. Н. Экологическая культура // ЭКОС. - 1998. - № 2. - С. 28-36.
12. Глазачев, С. Н. Экология: учебная книга // Экология и жизнь. - 1997 - № 3. - С. 22-29.
13. Кучер, Т. В. Экологическое воспитание учащихся. - М.: Просвещение, 1990. - 67 с.
14. Дерябо, С. Д., Ясвин, В. П. Экологическая педагогика и психология. - Ростов-на-Дону.: Феникс, 1996. - С. 36-38.
15. Захлебный, А. Н. Общее экологическое образование, единство целей и принципов реализации // Советская педагогика. - 1984. - № 9. - С. 38-42.
16. Жестова, Н. С. Состояние экологического воспитания учащихся // Начальная школа. - 1989. - № 10. - С. 78-81.
17. Дежникова, Н. С., Иванова, Л. Ю., Клемяшова, Е. М., Снитко, И. В., Цветкова, И. В. Воспитание экологической культуры у детей и подростков: Учебное пособие. - М.: Педагогическое общество России, 1999. - 124 с.
18. Миркин, Б. М., Наумова, Л. Г. Экология России. Учебник для 9-11-х классов общеобразовательной школы. - М.: 1995. - 231 с.
19. Тюмасаева, З. И. Экологизация образования подрастающего поколения / З. И. Тюмасаева // Экологическое образование. - 2001. - № 4. - С. 11-13.
20. Глазачев, С. Н. Экология: учебная книга // Экология и жизнь. - 1997 - № 3. - С. 22-29.
21. Глазачев, С. Н. Экология: учебная книга // Экология и жизнь. - 1997 - № 3. - С. 22-29.
22. Кучер, Т. В. Экологическое воспитание учащихся. - М.: Просвещение, 1990. - 67 с.
23. Дерябо, С. Д., Ясвин, В. П. Экологическая педагогика и психология. - Ростов-на-Дону.: Феникс, 1996. - С. 36-38.
24. Захлебный, А. Н. Общее экологическое образование, единство целей и принципов реализации // Советская педагогика. - 1984. - № 9. - С. 38-42.

25. Жестова, Н. С. Состояние экологического воспитания учащихся // Начальная школа. – 1989. – № 10. – С. 78-81.
26. Дежникова, Н. С., Иванова, Л. Ю., Клемяшова, Е. М., Снитко, И. В., Цветкова, И. В. Воспитание экологической культуры у детей и подростков: Учебное пособие. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 124 с.
27. Миркин, Б. М., Наумова, Л. Г. Экология России. Учебник для 9-11-х классов общеобразовательной школы. – М.: 1995. – 231 с.
28. Тюмасева, З.И. Экологизация образования подрастающего поколения / З. И. Тюмасева // Экологическое образование. – 2001. - №4. – С. 11-13.
29. Симонова, Л. П. Об экологизации в системе школьного и дополнительного образования младших школьников и подростков // Дополнительное образование. - 2001. - № 9. – С. 34-37.
30. Зверев, И. Д, Печко, Л. П., Сидельковский, А. П. Экологическое и эстетическое воспитание школьников - М: Педагогика, 1984. - 135с.